

במה מדליקין פרק שני שבת

ובכא ליהא למימר דמי
מיא אמר אין מדליקין
מיהא ה"א דמיא בשבת
ופשמי דמותר להשתמש
לאורה אבל בחול מדליקין
דבשבת אין זקוק לה דמיא
לא ה"ל למימר אין מדליקין
בחנוכה אלא כדכירא ה"ל
כיח מותר להשתמש לאורה
(תוספות יענין)

יב א מ"י מ"ד מכלות
הטובה הלכה א ב
לאין א ועינין ב פושע
אוריח טעם הרע טעף א :

יג ב מ"י טס הלכה ב
פושע טס טעף ב :

יד ג מ"י טס הלכה ו
פושע טס טעף א :

יז ד מ"י טס הלכה ט
פושע טס טעף א :

יח ה מ"י טס הלכה
פושע טס טעף א :

יט ו מ"י טס הלכה
הטובה הלכה א ב
טעם טס טור טעף אוריח
סימן הרע טעף ב :

יך ז מ"י טס הלכה
ב כ ל מ"י טס הלכה יג
ב כ ל מ"י טס הלכה יג
פושע טס טעף סימן טוח
טעף י :

כא ח מ"י טס הלכה
הטובה הלכה א ב
פושע טס טעף א :

ואין יכול להדליק בשבת וי"ל דמיא לא הוה לריך ליה למימר בין
בחול בין בשבת כיון דחד טעמא הוא אלא ה"ל למימר *אין
מדליקין הכח מדקאמר בין בחול בין בשבת טעם טעם טעם
אחר בשבת שלא להדליק לנר מטעם חול והייט שמא יטה וי"ל
סבר דמותר להשתמש לאורה ומיהו
רב דקאמר מדליקין בין בחול בין
בשבת לא הוה מזלי למימר מדליק
הכח דה"ל דוקא בחול אבל בשבת
אין מדליקין שמא יטה דבשבת לא
היינו אומר טעם אדם יתמיור לאסור
להשתמש לאורה וכן הלכתא דער
מטעם אסור להשתמש לאורה כרב
וכר' יוחנן ואב"י נמי קיבלה ורב
יוסף נמי משמע לקמן דס"ל הכי
וככתה אין זקוק לה דטלוה סבירא
להו הכי ורב הונא יחיד הוא וליח
הלכתא טוטיה :

דאי לא אדליק מדליק . אבל מכאן
ואילך עבר הונן אומר רב"ש
פורט דיש ליהר ולהדליק בלילה מיד
שלא יאחר יותר מדאי ומ"מ אם
יאחר ידליק מספק דהא משני שינויי
אחרינא ולר"י נראה דעמה אין לחוש
מתי ידליק דלמא אין לו היכרא אלא
לכני הבית שהרי מדליקין מנכסיהם :
והמהדרין מן המהדרין נראה
לר"י דב"ש זכ"ה לא
קיימי אלא אחר איש וביתו שכן יש
יותר היודר דליכא היכרא כמטעם
והולך לו מחבר שהוא כנגד ימים
הנכסיהם ואי יוגלאים אכל אם עושה
נר לכל אחד אפי' ויכוף מכאן ואילך
ליכא היכרא שזכרו שך יש בני
אדם בבית : **מצוה** להגיחה על
פתח ביתו מנחון . ומיירי דליכא
חצר אלא בית עומד סמוך לרה"ר
אבל אם יש חצר לפני הבית מטה
להגות על פתח חצר דלמא לקמן
*אחר שיש לה ב' פתחים לריכה ב' ב'
ערות ואמרי' נמי נר שיש לה שני
פיות עולה לשני בני אדם משמע
לשני בתים ואם היו מניחים על פתחו
בתיכם הוה ליה זמיון ולזה משתהל
אבל אי מניחים על פתח החצר אחי
ספיר : **ובשעת** הסכנה . נראה
לר"י דהיינו מתי אחו חברי לבבל
כדאמר בפ' כירה (לקמן דף מה' וסא')
לא יא אדליק נר
של חבתי שידון לא
יאמר כבר עבר ושה
אלא מדליק ע"י רבלי'
דינא דהיטורא אי נסי'
שיעורא דרשב"ג דרבי'
תננה כסה רוא כר'
הטעם ע"י שחבלה רלא
דתיירא : ת"ד מצוה
הטובה נר איש וביתו
והמהדרין נ לכל אחד
המהדרין נן
אחרת ביה אסורים
יה ראשו מדליק אחד
סינו הידלק טעף
והדלק . פ"ה המהדרין
סדרה מצוה כדאמרין
(ב"ק ט ג) להורו מצוה
ע"י שלש מצוות . ת"ר
ע"י טעם מצוה להגיחה
על פתח ביתו מנחון
אם היה רד בעליה
מניחה בחולן הסמוך
לחציה ובשעת הסכנה צויה על

אין זקוק לה ומותר להשתמש לאורה א"ר
יורא אמר רב מתנה ואמרי לה א"ר יורא
אמר רב *פתילות ושמינים שאמרו חכמים
אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן
בתנוכה בין בחול בין בשבת א"ר ירמיה
מאי טעמא דרב קסבר יבבחה אין זקוק לה
'ואסור להשתמש לאורה אמרוה רבנן קמיה
דאב"י משמיה דר' ירמיה ולא קיבלה כי אתא
רבין אמרוה רבנן קמיה דאב"י משמיה דר'
יוחנן וקיבלה אמר אי זכאי גמירתיה
לשמעתיה מעיקרא והא גמיה נפקא מינה
לגירסא דינוקתא וככתה אין זקוק לה ורמינהו
'מצוה *משמשקע החמה עד שחבלה רגל
מן השוק מאי לאו דאי ככתה הדר מדליק לה
לא דאי לא אדליק מדליק וא"י לשיעורה :
עד שחבלה רגל מן השוק ועד כמה אמר רבה
בר בר חנה אמר ר' יוחנן עד דכליא ריגלא
דתרמודאי : ת"ר 'מצוה הנובה נר איש וביתו
והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן
המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק
שמנה מכאן ואילך פותח והולך וב"ה אומרים
'יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסף
והולך אמר עולא פליגי בה רבי אמוראי
במערבא ר' יוסי בר אבין ור' יוסי בר זבירא
חד אמר טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין
וטעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין וחד אמר
טעמא דב"ש כנגד פרי החג וטעמא דבית
הגל *דמעלין בקדש ואין מורידין אמר רבה
בר בר חנה א"ר יוחנן שני זקנים היו בצידן
אחד עשה כב"ש ואחד עשה כדברי ב"ה זה
נותר טעם לדבריו כנגד פרי החג וזה נותר
טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין ת"ר
*נר הנובה מצוה להגיחה על פתח ביתו
מבחוץ אם היה רד בעליה מניחה בחולן
הסמוכה לרה"ר ובשעת הסכנה מניחה על
שלתו ודיו אמר רבא צריך נר אחרת
(א) להשתמש לאורה ואי איכא מדורה לא
צריך ואי אדם חשוב הוא אע"ג דאיכא
מדורה צריך נר אחרת : מאי הנובה דתנו
רבנן 'בכ"ה בכסליו יומי דתנוכה המניא
אינון דלא למספר בהון נאדלא להדענות בהון

שכשנכנסו יוונים להיכל ממאו *כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות
בית השמונאי ונצחוהו בדרקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה
מונח בתחתיו של בהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה
בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים
בהלל (והוראה *) תנן התם ג"ג היוצא מתחת הפטיש ויצא הוויק דייב *גמל
שמעון פשתן והוא עובר ברשות הריבים ונכנסה פשתו לתוך הרנות ודלקה
בנרו של תנוגי והדליק את הכירה בעל הגמל הייב 'הניה תנוגי את נרו מבחורין
בנר הנובה פסור *אמר רבינא (משום דרבה) זאת אומרת *נר הנובה מצוה
להגיחה על פתח ביתו מנחון *אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנורום
נר

ואסור להשתמש לאורה . שיהא
ניכר שהוא נר מצוה וליכא למיחש להטייה : ולא קבלה . שלא
חשבו לסמוך על דבריו : א"י זכאי . איש הייתי זוכה לעומדה הייתי
גורסה כששמעתיה ראשון : גירסא דינוקתא . מתקיים יותר משל
זקנה : לשיעורם . שיהא בה שמן
כשיעור הזה ומיהו אם ככתה אין
זקוק לה : רגלא דתרמודאי . טס
אומה מלקטי עליה דקיס ומתעבדין
בשוק עד שהולכים בני השוק לבתייהם
משחשכה ומצערנים בבתייהם אור
וכשצריכין לעניים יוגלאים וקוין מהן :
נר איש זכאי . נר אחד בכל לילה
ואיש וכל בני ביתו סגי לה בנר אחד :
וספסודין . אחר המלעט עושין נר
אחד בכל לילה לכל אחד ואחד מבני
הבית : כנגד ימים סנכסיהם .
העתידיים לכא : ימים סיולאין . שילאו
כבר וזה שהוא עומד ט מנחה עס
היוצאין : פרי סהג . מתמעטים
והולכים בקרבנות דפרשת פנחס :
מפלגין בקדש ואין מורידין . מקרא
ילפינן לה כמנחות בפרק שתי הלחם
(דף נ"ב) : מכסון . משום פרסומי
ניסא ולא ברה"ר אלא בחלרו שבתימן
היו פתוחין לחצר : ואם סיס דר
בעלייה . שאין לו מקום בחלרו
להגיחה טס : פניסה . מנכסיהם כנגד
חלון הסמוך לרה"ר : סכנס . שהיה
לחס לפרסומי חוק ביום איש שלא
יצעירו נר אלא בבית ע"ז שלהם
כדאמרין בגיטין (פ"ג דף ק"י) : נר
אחרם . לעשות היכר לדבר : ואי
איכא מדורה . אש לא לריך נר אחרם
לפי שמשמש לאור המדורה ויש
היכרא שאר קל מצוה היא : ואי
אדם חשוב הוא . שאינו רגיל להשתמש
לאור המדורה : לריך נר אחרם . דאי
לא לא הו היכר : מאי מנוכס . על
איהו נס קצטוה : במוטמו . בהלגט
וחסוס בעצתו והכיר שלא נגעו בו :
פ"ג ועשאום ימים טובים ככלל
והודאס . לא שאסורין במלכתה שלא
נקבשו אלא לקרות הלל ולומר על
הגסים בהודאס : גן . נוטין
אש טיגולילי"ש : פטיש . קורנס גדול
של נפחים : כשל גמל חי"ב . שלא היה
על להגדיל בחצלתו שחכנס למנות
בנר מנוכס פסור . חטוי שכרשות
פירסוס מצוה הגיחה טס : זאם
אומרס . הא דקמיי בנר מטכה פסור :
פסולה

[מס' סופרים
פ"ב הלכה ד
וע' תוספות
נזכיר טו ד"ט
מ"י וטוספות
מחמת טו
ר"ה נפאל]

[ברכות כת
יזחל יב' ע"ג
גמל טו טל:
טוריות יב'
מחמ' לק' נט']

[מס' סופרים
פ"ב הלכה ט]

[מס' סופרים
פ"ב הלכה ט]
הגרות
תנ"א
[א] נפרא
[ב] הטהרת
[ג] לנורס' תחמ"ט
[ד] טס [דולא]
[ה] נפרא [טו]
[ז] טס [טו]
[ח] טס [טו]

[מס' סופרים
פ"ב הלכה ט]
[מס' סופרים
פ"ב הלכה ט]
[מס' סופרים
פ"ב הלכה ט]

גלוין השי"ם נב' כל המעוטים שכלל ע"י נחמיהם סיס מלכות בית כמחכס הלכה מ ועיין נחמכות בני כהנה מ"א נכח ועד סימן א' : תוס' ד"ס שיהי מונח וכו' שלא כסיעו . פיין לקמן דף ע"ב תוספות
ד"ס שטורים נז :

במה מדליקין פרק שני שבת

בר

עין משפט
נר מצוה

כ"ט א מ"י פ"ב (מכ"ל)
הפלה כ"ט י ופ"ב
הכללה נרשם כלכל ו
ספג כ"ט כו ע"ש
א"ח כ"י ח"ט ספ"ג ח:
ג ב מ"י פ"ב ח"ל
נרשם כלכל ס ספג
ס ע"ש ח"ט ספ"ג ח:
ג א ג מ"י פ"ב ח"ל
הפלה כלכל י ספ"ג
ע"ש יט ע"ש ח"ט ס'
סכ ספ"ג ח וס' ח'
ספ"ג ח:
גב ר מ"י ס ס' ח'
טור ו"ט ח"ט ס'
הקפה ספ"ג ח ג:
גה ה"ס ספ"ג ח:
גד ו מ"י ס ס' ח'
סכ ס ס' ע"ש ח"ט
ס' ח"ט ספ"ג ח:
ס' ח"ט ספ"ג ח:

ולא גזרי' נתן לתוך חלב מהוהך שמן לא נתן דללא נתן נמי לא
חסור אלא אטו שאין מהוהך אטו דתכלב מהוהך גזרינן גזרה לגזרה
דגזרי' אטו שאיט מהוהך שאיט מהוהך אטו שמה יטה לא חשיב
גזרה לגזרה דכשאיט מהוהך דלוי יטה לפי שאיט נמשך אחר הפתילה

בכרכם המון • בחפלה פשוטא לן שהרי להלל ולהודאה נקבעו
דלאמרינן לעיל* לא מוכרינן • לא חיובי להזכיר • אינו מוכיר • אינו
לריך להזכיר • מה ספג בכרכם סודאס • דהא כולה מילתא דמטכה
עיקרה להודאה נחקה • כבודא • בכרכת הארץ • ואומר מעין

ספג ח"ט

המאורע כבודא • לבקש רחמים על
ישראל ועל ירושלים להשיב עבודה
למקומה לעשות קרבות היום: שני
וחמישי • משמע של כל שבתות השנה
ומאי עבדיתייהו לזכרם ולחלקם
משאר ימות הקנה: של פעמים •
שהו גזרינן תעניתו על הנשמים שני
וחמישי (ושני) במס' תענית (דף י:)
ושל מעמדות • כלומר לימים של
מעמדות שהיו מחטנין ארבעה
תעניות בשנה שני ושלישי ורביעי
וחמישי ומעין המאורע דידהו הפלה
תענית • ערבים • לילי בניסוק וא"ע
סאול ושמה כל הלילה מהפלה
הפלה תענית מתחר כנגדם היום
וכי נמי חזר רב הונא במסכת
תענית (דף י"א) יחיד שקבל עליו
תענית חף על פי סאול וקהה כל
הלילה מהפלה הפלה תענית • ובהשו'
הנאונים מלחתי כבייחא שו רבוחי
פעמים שהדס שרוי בתענית וחילו
מהפלה ופעמים שאיט שרוי בתענית
ומהפלה הא בילד כחן כבניסוקה כחן
בזילחיה כלומר ערב תענית ח"ט
שתיד לזכור לאחר תפלה מהפלה
תפלה תענית וליל מתחרו חף על פי
שעודו בתענית כשהתפלה תפלה
ערבית אינו מהפלה תפלה תענית
וסוף דברי הנאונים כתבו חלל חין
אנו רגילים לומר ערבים ואפילו
שחרית שמה ירעה לו הונס חויל הו
בולמוס ויעטוס כלום וגמלא שקרן
בזחלתו: אין מחזירין אופו • דלחן
דאורייתא נינהו • בכרכת המון • של
ערבית כבניסוקה וכ"ש בזילחיה ככבר
עבר היום: של מנופס כמוספין •
בזחלת מוספין דשבת ור"ח שבתוך
ימי מטכה מהו להזכיר על הנסיס
כבודא: כד' ספגות • ערבית
ושחרית ומוסף ומנחה וכיון שחובה
תפלה זה היום חיה פחותה משאר
תפלות של יום: אין נביא כר"ח •
הכל נמי הואיל אלמלא ר"ח חין
מוספין בתוכה לא בעי לאזכורי:
הכל חיה (כשחרית וערבית)
ומנחה וכיון שהיום מהוי ככרבי
תפלות כו כו: א • ספגטיר כנביא
במנחה שבת • מלחיה בשבועה
הנאונים שהו רגילים לקרות כנביא
בשבתות במנחה עברה ספוקים
וכיון פרסיס גזרו גזרה שלא לעשות
וכיון שכתבתקו כסתלקו: אין נביא
במנחה כיום טוב • וחק על גב
דחיה שחרית הואיל ומנחה ללו
משום יום טוב היה לא מחזירין:
כל

ספג ח"ט
כרית פיג
ע"ש ק"ט

ס' ח"ט

י"ל ככרית
וב' ח"ט

אל כל הכא משום שמלוה עליו לית
לן למימר ודאי יטה ויתרין ר"י דהכל
לא חשיב גזירה לגזרה דיו"ט ושבתי
פי הדדי נינהו דלאמרינן בפרק במה
חשה (לקמן דף ס' וס') גבי סבל
המסומר וקשה לרשב"א דהכל גזרינן
יו"ט אטו שבת וכרית כל הכלים
(לקמן דף קכד' וס') מסקינן דלא
גזרינן ושמה חין להסוות גזרות של
חכמים זו לזו אוחס שאינם במלחמה
חחס: גזירה יו"ט אטו שבת •
וקשה לרשב"א הא דתנן בפ"ג דביא
(דף כ"ז וס') מעשה ושל ר' טרפון
עליה ועל החלה שנטמאח ואמרו לו
לא יזיז ממקומם וספגח לרבי
אמאי לא יזינה והא חזיא להיסק
חחה ככשילי דלא שייך בה למיגור
יו"ט אטו שבת כמו בשמן ולפי טעמא
ולחן שורפין קדשים כיום טוב ניחא
ולריך לדמוק דגזרינן חלה בשבת
אטו שמת*:

תניא כוותיה דרב חסדא • ור"ח
והא משמע חזן משמן
שריפה לחין מדליקין בשבת ולא
ביו"ט והיינו דלא כרז חסדא דלדיד'
מדליקין בשבת וי"ל דה"ק כל אל
שחמרו חין מדליקין בשבת מדליקין
כיום טוב וכ"ש חויה שמדליקין
בשבת מדליקין כיום טוב חזן משמן
שריפה חף על פי שמדליקין בשבת
חין מדליקין כיום טוב וכו':

איבעיא ליה מהו להזכיר של
מנוכה בכרכת המון •
חימה דהך מילתא הוה ליה לאסקוי
לעיל גבי מילי דהנוכה:

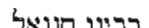
מהו להזכיר של חנוכה כבהמ"ו •
בהפלה פשוטא ליה דמוכיר
משום דתפלה נצבור הוא וליכא
פרסומי ניסח חלל כבהמ"ו שבתות
ליכא פרסומי ניסח כולי האי:

מזכיר כבודא • דעל הגסוס
הודאה היא ולא תפלה:

בבונה ירושלים • כמו כר"ח
שחומר יעלה ויבא בבונה
ירושלים ומסוס דיעלה ויבא הוא
תפלה ותתנוס תקוהו בבונה
ירושלים דהיא נמי תפלה ובי"ח
היקוה כעבודה שהיא תפלה להשב
ישראל לירושלים: אן דילמח כיון
דלא חסור כעשיית מלחמה כו' • והא
דחזר בפ"ג דמגילה (דף כ"ג וס')
כל שיש בו ביטול מלחמה לעס כיון
תענית ליטור וכו' כחן קורין שלשה
ושחן בו ביטול מלחמה לעס כיון
ראש חודש וחולו של מועד קורין
ד' היינו מנהג בעלמא שאין רגילין
לעשות מלחמה*:

דתני ר' חושעיא (כוותיה) כו' • מהכל לא הו' בעי למפסח לעיל דחיו מוכיר חנוכה בכרכת המון דחובא למידיה דדוקא נקט תעניות ומעמדות משום הפלה מוסף והוא הדין דחנוכה ומינה חף בתענית ופירוס חס לא חזר כהפלה חין מחזירין חויה כדתיבא כהדיא כבוספגח דכרית (י"ג ח"ט): **תעניות** ומעמדות ערבית שחרית ומנחה כו' • מה שפי' הנאונים שאין חנו רגילין לאומרה ערבית ואפילו שחרית שמה ירעה לו חונס חויל הו בולמוס וגמלא שקרן כהפלתו ומה שפי' מהפלה תפלה תענית ופורה הלא ימלא שקרן כהפלתו קודם תקנה הנאונים ולעיל בפ"ק (דף י"א) דחזר אחר מהס וקשה לר"י חן היאך ליה חדס תעניתו ופורה הלא ימלא שקרן כהפלתו קודם תקנה הנאונים ולעיל בפ"ק (דף י"א) דחזר לראשונה חן חלל כהפלה תפלה תענית: **ארא** ליה דמיה דחזר רב חסדאי כו' • תימה חרוי מילתא דרב למח לי **שאלמלא** שבת חין נביא במנחה • וקשה לר"י דתנן בפרק שלישי דמגילה (דף כ"א וס' ע"ג) בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה וחין מפטירין כנביא ויתרין ר"ח ונביא דהכל היינו כחוביס שהו מפטירין כבתיבס בשבת במנחה כדחזר בפרק כל כתבי (לקמן דף קמ"ז) כנהדעא ספקי סודרל כבתיבס כמנחחא דכחחא וכמגילה חייבי כנביא מנח: ולח

עין כ"ט

רבינו חננאל

הגויא כוותיה כל
השפנים שאמרו חכמים
אין מדליקין בתוך בשבת
אבל מדליקין בתוך ביום
אך שבת שריפה שאין
שורפין קדשים [פסלין]
בירובי א"ר רבא סבור
של חנוכה כברכת המון
כתפלה מה תפלה
בהודאה אף ברכת
המון כהודאה אמר רב
סבור של ר"ח בכרכת
הדין דתני רב הושעיא
יבוס שיש בתוך קרבן
מוסף כגון ר"ח והת"ם
ערבית שחרית ומנחה
כתפלה י"ח ואמרין
מעין המאורע כעבודה
ואם לא אמר מחזירין
אחרי חן כיום קדושה
על המטויה בתוך הוכרה
כבהמ"ו יבוס שאין
בהם קרבן מוסף כגון
שני וחמישי ועל
העניות וכעשרות ערבי'
השחרית ומנחה כתפלה
י"ח ואמרין מעין המאורע
כששום תפלה הוא לא
אמר אין מחזירין אחרי
ואין בהם קדושה על
היום ולא הוכרה

[ע"ש תוספתא ח"ט
י"ח ד"ס ר"ח ח"ט
ר"ח כ"ג ר"ח ח"ט
וחס' מנחה כ"ג ד"ס
ובחין]

שמוכונים להוליו י"ח וכו' מכיון ללאת י"ח כדון כל המלות שאחר מוליו י"ח דבעינן כונה כדאי צרי"ב די כ"ט אי חיכוין וחקע לי, אלא דשם בעינן שיכח השומע עומד קמוך לכמשמיע, וכח' אפי' מרחוק, וכיונו טעמא דככל המלות מעשיות לא מלינו

שיכח אחר מוליו י"ח [אלא בשמיעה להוד משום דשומע כעונה ולכני בעינן שיכח שומע ומיחשב כעונה ומדבר בעלמו והק"ש עיקר המלוא הוא בשמיעה כמש"כ הרא"ש שם פ"ד קס"ו] זולת נר הנוכה שך ה"ו התקנה שיוכלו להוליו זמ"ז ע"י השתתפות או ע"י אים וציתו, וצוה אין י"ח אי עונוד אללו או לא,

אלל כוונה דומה י"ח לכל המלות דבעי כוונה וכך ה"ו משמע מלשון הגמרא מדלקי עלי, אלל רבינו לא דייק הכי אלא קתם שאנשי ציתו מדליקין ציתו, נשנוע אף בלא כוונה כלל. ועי' מש"כ ק"י קמ"ד אות ב' דרבינו ק"ל מלות אלל כוונה ומכ"מ מודה לכא דר"ז דבשומע ומשמיע לריכי כוונה, משום דמלוא צו יותר משלוהו, ואולי רולכ לזכות בעלמו כדאי בערכין די כ"ח אי הכל לריכין דעת כ"ו זמנין דלא ייחא לי כ"ו. ולפי זכ צנר הנוכה דעיקר המלוא איש ציתו, ודאי קתמא ייחא לי ללאת ע"י בני ציתו שמדליקים ציתו, וגם בני ציתו בקתמא ייחא להו להוליו אצובס או ראש הצית במלוא המוטל עליו. ועי' מש"כ המ"ח ק"י ק' לחלק צין מלוא עוב"ת לדרבנן, וא"כ בל"ז אלל כונה. י"ח תפלה משום דחובה כ"ו. בגמרא הכי איחא איבעי להו מכו להזכיר של הנוכה בצבהנ"ז כיון דמדרבנן הוא לא מדכרינן, או דלמא נשום פרקומי ניסא מדכרינן, ומסיק דאינו חובה להזכיר. והסביר רבינו וכן בה"ג ה' הנוכה הטעם משום דתפלג חובה וצבהנ"ז רשות. וקברא זו נקרת בצרכות די מ"ט ב' לענין חזרה בצבהנ"ז צרי"ח, וכת"ו בשנת שם ד"ה מכו וכן הר"ן שם כתבו הטעם משום דצבהנ"ז ליכא פרקומי ניסא כולי האי. ולכאורה קשה על טעם רבינו וצב"ג שכרו צרי"ח לא נזכר קברא זו אלא לענין חזרה אלל לכתחילה מדכרינן, ואפי' ר' הניחא דקאמר בשנת שם דאינו מזכיר של ר"ח צבהנ"ז לא קאמר זכ הטעם אלא משום דלא אקור בעשית מלאכה. מיהו על הטעם של הת"ו והר"ן יש להקשות יותר, דתפלת ערבית שבלחש יוכיח דליכא פרקומי ניסא ומדכרינן. ותו דהא לענין אצילות בשנת כתבו הפוסקי' שאין מזכיר צבהנ"ז אם אוכל בשלשה משום דהוי פרכסא. ותו דעפי' קאמר בגמרא לביפך או דילמא נשום פרקומי ניסא מדכרינן, אלמא דאיכא בצבהנ"ז פרקומי ניסא. אלא יש לנו לישב טעמו של רבינו וצב"ג, דה"ק משום דרבנן הוא לא חייבו אף לכתחילה צמילי דרשות או דילמא משום פרקומי ניסא דחשיב כדאוריית' מדכרינן אף צמילי דרשות, וצרי"ח פליגי רב ור"ח, דרב ק"ל כיון דמדאורייתא הוא מדכרינן לכתחילה אף צמילי דרשות, ור"ח ק"ל כיון דלא אקור בעשית מלאכה אינו מזכיר צמילי דרשות, אלל הכל קוצב על

סס אלא בצרכת המלות, אלל לא היכח דעיקר נוסח הצרכה היא המלוא, אלא ודאי דק"ל דחיוצא דיומא לא מהני לבקדים סוכה לזמן, והא דפקקין סוכה ואח"כ זמן, היינו משום דלמדנו מיהת מהא דק"ל כר"י דבעינן היכר בצרכה, ובליל ראשון יש לברך שני פעמים זמן, דיר"ט ודסוכה. ונכו דלא מצרכינן שני פעמים זמן [ועי' באר"ז הגדול כי כבר נשאלו הא"ך יולאין בצרכת זמן צפעס אחד] דזמן אחד עולה לכ"ן ולכ"ן, כא מיהת היכר צעינן למיעבד, ומש"כ פסק בגמ' סוכה ואח"כ זמן, וצוה ניכר שחזר על ק"ה וסוכה, ואלה דבריו צטור, ועי' צט"ז

תסור י"ח רב נחמן בר יצחק אמר משאל אביך ואפילו אורח חייב לאישתתופי בחדו בע"ה הכית בנר הנוכה והוא שהיה רווח אב"ל יש לו אשה לא צריך י"ח שאנשי ביתו מדליקין בביתו כי הא * דאמר רב ששת אכסניי חייב בנר הנוכה ואמר רבי יירא כי הוינן בי רב הוח מישתתפנא בפרוימי בהדי אושפיזאי כי נסיבנא אמינא לא צריכנא דמדלפי עלי בגו ביתי [ומיחייבינן לאדכרוי בצלותא ע"ה הנסים ואינו חייב להזכיר בברכת המזון מאי טעמא י"ח תפלה משום דחובה הוא לצדדיי מחייב אכ"ר בסעודה דרשות היא

סס, הלא"ה אפשר דהדרינן לכלל דתדיר קודם אף נגד חיוצא דיומא וכמוש"כ מור"ד, ומש"כ צנר חנוכה יש לבקדים זמן כדעת רבינו. ולפי"ז מ"ל דצרכת מגילה גם רבינו מודה דמברך מני"ח כדאי בגמ' שם, דהא במג"ח צקי' תרל"ב כתב דלריך לכוין בצרכת זמן דיום על סעודה פורים ומשלוח מנות, ולדעת הראשונים דק"ל דלא מצרכינן זמן ציום כלל, מ"ל דק"ל דמכוון זה צומן דלילה, וא"כ נימא דדעת רבינו ג"כ הכי, וא"כ קאי הזמן על שני דברים על צרכת מגילה ועל צרכת נס שבזה בכלל סעודה פורים ומשלוח מנות, ומש"כ מצרכינן זמן לבקוף כמו בצוכה לדעת הטור כמש"כ. וכי תקשב הא סעודה פורים שאכלה בלילה לא ילא י"ח, וכן במשלוח מנות, א"כ הא"ך אפשר לכוון בצרכת זמן בלילה עליהם, הא לא קשיא דהא דעת הצב"ג הובא בצרה"ש סוכה צפי לולב וערבה, וכן דעת רבינו נקיס הובא בהגכה אשרי ק"פ צכל מערבין דזמן דכסא דיר"ט שני פוטור זמן דלולב, אף דלולב זמנו ציום דוקא, והא עדיפא דהא סעודה פורים איכא מלוא בלילה ג"כ, כמבואר בש"ע סימן תרל"ה, ועי' צ"י שם ומש"כ צשם רב האי, ועי' פרי"ח שם. ועפי"ז היכ נקוס ליישב קושית ר"ח לשיטה זו, מדלא קאמר וציום מצרך מ"ן ש"מ דציום ג"כ איכא זמן, ועתה נימא מדקאמר וצריך מני"ח ולא קאמר מוחין ש"מ דציום ליכא זמן, דאי איחא יצרך מוחין בלילה משום דתדיר קודם וציום יצרך מני"ח ויכוון למי"מ וקט"פ. עכ"ד אשרי כ"ל. י"ח ר"ג בר יצחק אי משאל אביך. לפי נוסחה זו יש לפקוק כרנצ"ו שהוא מרא דתלמודא יותר מרב אויא. וצב"ג דכוכה אי ויכין לנו מלא חקור רצו"ח משאל אביך, וא"כ הלכה כסתמא דגמרא, וכן פסק הרמב"ם פ"ח מבי צרכות ה"ג ויכין לנו צתורה שכתב צב אשר יאמרו לך חעשה כ"ו ונקיט לשון מ"ע דהוא רישא דקרא דלא חקור. ועוד משום דאין צרכה אלא על עשה שצתורה, ולא על לשון ל"ח כמש"כ הרא"ש כתובות פ"ח קי"צ ולח רוח הכ"מ. ובשנת יש עוד ג"י אחרת צוה ר' נחמ"י אי משאל אביך. והני"מ לענין פסק הלכה עי' מש"כ צק"ד צדרשא דפורים אות ב'. י"ח שאנשי ביתו מדליקין בבימו. צמימרא דר"ז שכביח רבינו קאמר דמדלקי עלי צנו ציתו, ופי' עלי צצבילי, משמע

ונדבות קרבות ביום טוב דוקא מפני שיש שם איזה דבר ראוי להדיוט לכד אבל ביעור הדלקה אעפ"י שהדיוט נהנה בה מ"מ מצות ביעור מערכת בהנאתו בכל שעת הנאתו וזהו לכם ולא לגבנה²²⁸.

נדרך שריפה הוא
נת זה ב"ט היה
לא נאסר בשבת
ביעור ביום טוב
נסעו דברי רב
אף לצורך י"ט.
בשריפת קדשים
יום טוב²²⁷ אף
מגזרת יום טוב
שר שיש לדמותה
אין גזרין בהם
ערב אבל זו הרי
טוב ומכל מקום
א בעיקר יום טוב
אלו כן אף ב"ט
אסור מטעם שמה
ה. ואעפ"י שאין
שבת. ויש נוטים
שאסור לשרוף
צורך יום טוב,
ביעור²²¹ ויש
ה"ל שלא עם
ברוך הרי ראוי
זא הוא בכל מיני
נדולי הדורות²²⁴
לח כלבו אסורה
צמידה בין שאין
מכל מקום עיקר
האומר²²⁷ נדרים

דף כ"ד ע"א כבר ביארנו²²⁹ שימי תנוכה נקבעו ימים טובים להלל ולהודאה ופי' הודאה להזכיר ענינה בתפלה ומקומה בהודאה שכל שיש בה הודאה לשעבר אומרו בהודאה ומכל מקום לענין ברכת המזון לא חייבו חכמים בהזכרתה אלא שאם בא להזכיר מזכיר בברכה שנייה ר"ל ברכת הודאה ועכשיו נהגו²³⁰ בהזכרתה הכל כאלו היא חובה. כל יום שיש בו קרבן מוסף ואינו יום טוב גמור כגון ראש חודש וחולו של מועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל שמנה עשרה ואומר מעין המאורע בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו בכלם חוץ מערבית של ראש חודש ומפני שאין מקדשין את החדש בלילה כמו שביארנו במקומו²³¹ ואין בהם קדושה על הכוס ויש בהם הזכרה בברכת המזון בברכת ירושלים [כדין כל תפלה להבא]²³² ואם שכחה אין מחזירין אותו אלא שאם נזכר עד שלא פתח הטוב והמטיב אומר ברוך שנתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזכרון [כמו שביארנו במקומו²³³].²³⁴

ימים שאין בהם קרבן מוסף כגון שני וחמישי של תעניות ומעמדות ערבית שחרית ומנחה מתפלל שמנה עשרה ואומר מעין המאורע ר"ל עננו בשומע תפלה ואם לא אמר אין מחזירין אותו ואין בהם הזכרה בברכת המזון ר"ל בלילה שמתענה למחר ואין צורך לומר שאין בהם קדושה על הכוס [ולחנם הוא מזכירה בשמועה זו]²³⁵. תנוכה ופורים הרי הם ימים שאין בהם קרבן מוסף ומעין המאורע שלהם בהודאה, ומ"מ למדת שאם טעה אף בתפלה ולא הזכיר על הניסים אין מחזירין אותו.

מאחר שכתבנו בתענית שמתפלל עננו בכניסתו למדת שפעמים שאין אדם שרוי בתענית והוא מתפלל עננו ופעמים שאדם שרוי בתענית ואינו מתפלל עננו שהרי ערבית של כניסה אומר עננו והוא עתיד לאכול לאלתר וליל מחרתו מתפלל ערבית והתענה כל היום ואינו אומר עננו [וכך היא בברייתא²³⁶].²³⁷ ומ"מ יראה שלא נאמר עננו בערבית של כניסה אלא בתענית שפוסקים מאכילה מבעוד יום²³⁸ אלא שהראשונים כתבו שמן התורה דין תענית מערב עד ערב אלא שחכמים הקלו בקצת תעניות הא מכיון שהתענית חל עליו מן התורה

שאדם שרוי וכו' ולשון זה ממש מביאו רבנו בב"ה לתענית דף יב. ד"ה יתבאר (וינה צד 32*, ירושלים צד 48) בשם התוספתא, וכן מביאו הר"ן סביב הרי"ף בתענית (וילנא דף ד.) והריטב"א בתענית דף יג: ד"ה כתב בשם התוספתא.
237 ליתא בכי"א.
238 בב"ה לתענית שם מביאו בשם יש מי שאומר, וכותב שיפה פירשו לענין סברא אלא שאין סוגית הגמרא מוכחת כן; ע"י בעל המאור בריש תענית (רי"ף ולינא דף ג.) והשוה ג"כ אשכול הלי' תענית (הוצ' אוארבך ח"ב צד 4, הוצ' אלבק ח"א צד 131).

228 שם דף כ:
229 למעלה בב"ה לדף כא: ד"ה ונחזור.
230 בתור מנהג מובא בס' התרומה סי' רכט ובמרדכי כאן סי' רעט בשם ראבי"ה.
231 בב"ה לברכות דף ל: ד"ה אעפ"י (ורשא דף נא 4, ירושלים צד 108 ב.).
232 ליתא בכי"א.
233 בב"ה לברכות דף מט. ד"ה מי שטעה (ורשא דף פז 1, ירושלים צד 184 א.).
234 ליתא בכי"א.
235 ליתא בכי"א.
236 לא מצאתי; גם רש"י ד"ה ערבית כותב שמעא בתשובות הגאונים ברייתא פעמים

(כ"י) כאן: כיון
יא לכם ולא לגבוה
ומ' נדרים ונדבות
למים דאיכא בהו
ה ארפתא דהדיוט
פ' שמסיקה תחת
ע עביד ולכם ולא
הדרך הלך הרב
זלוניל).

אורח חיים תרפב הלכות הנוכה

ואין לנו דבר נרדף להוציא מן הכלל וכ"ש שיש לנו הוכחות כמו שביארנו וגם א"ל דמעלה פרסומי ניסא מהא מכתבא ולהקדים ני"ח כדאיחא לעיל לענין ני"ח וקידוש היוג דני"ח עדיף משום פרסומי ניסא זה אינו דלענין אקדומי ל"מ מדכתיב המוס' שם צברק צ"מ גבי ני"ח וגר שבה ח"ל ומה שמקדימין לקרות בשל ר"ח משל טעמה משום דנקראת המורה מני למיעבד תרווייהו תדיר ופרסום נכ עבדין תרווייהו אבל היכא דלא אפשר למיעבד תרווייהו פרסומי ניסא עדיף עכ"ל. וכ"כ הרא"ש א"כ ה"ה לעני ני"ח והבדלה יש לנו ראיה בצורה להקדים המדיר כיון דאפשר לקיים שניהם וא"ל ממ"ש המוס' במגילה צ"ק הביאו צ"י רש"י מגילה נמ"ש מקרא מגילה קודם לעבודי ואע"ג דאפשר לכהניס לקרות המגילה אחר העטרה מ"מ איכא טפי פרסום הנס שיקרל עם הצטר ש"מ משום פרסום נכ מקדימי אין זה דומה לזה דהתם ודאי (ע) יש חילוק בין קריאת הכהנים לזה מן הקהל ובין א יקראו עם הקהל משא"כ כאן דכל הקב קורין פרשט טעונה אחר קריאת ראש חוד וכן הדלקת ני"ח אחר הבדלה שזה בכל ל איכפת לן מה צפרסומי ניסא לענין הקדמה גם א"ל על דצרינו ממה שאנו נוהגים בקריאת מגילה נמ"ש שמתחילין אחר הבדלה כמ"מ רמ"א סימן תרל"ג הא ל"ק דגם זהו ל קריאת מגילה קודם אחר קדושת שבת וזה לחלק לעיל וזהו דגם במגילה תר"ל ה"ה לענין ספירה דגם מגילה היום ה"ה בהחלטת הלילה והבדלה אחר התפילה

תרפב הרשעה בטע"ף [נ"ח]. להשמיטס מורחן ולהעבירט חוקי וכו' בלא ממי"ן [ש"ג במדמין] וכו"ה נכ"ה נשס רד"א. י"א אלו (ע) להודות וכו' ול"ג ש"ל ימי חנוכה אלו כמו שאנו אומרים ותמן לנו את יום מג פלוני הזה: א אע"פ שאין מוסף. דיום הוא שנתחייב בדי חפלות:

תרפב דין 'על הניסים' בחנוכה, וכו' ג' סעיפים:

א. אכל שמונת ימי חנוכה [*] אומר 'על הניסים' בברכת המזון בברכת הארץ, ובתפלה (א) בברכת 'מודים'. בראם לא אמר (ב) אין מחזירין אותו (ועיין לעיל סימן רלד סעיף ד וז). 'ומיחה, אם נזכר באותה ברכה, כל זמן שלא הזכיר את השם, אפילו נזכר בין 'אתה' להשם, חזור: הגה. יש אומרים (ג) כשנשכח 'על הניסים' צרכים המזון, (ח) כשנגיע ל'הרחמן' (ט) יאמר 'הרחמן הוא יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשית לנוצחמינו בימים ההם זמן הזה, בימי מפמיהו' כו' (כל"ט), (וכבר נתבאר סימן קפז סעיף ד):

ב. יגם במוסף של שבת ושל ראשי-החודש צריך להזכיר של חנוכה, (ד) א אף-על-פי שאין מוסף בחנוכה:

באר הגולה

א כרב הוא וכו' שם שבת כ"ד: ב הר"ף והר"ש מהא דמי רב אופטיל שס, וכן נפשו המוספות שם וכ"ס שופכ"ה לרש"י, וכן כגב הטור בשם: ג ט"ו: ד חקנים הנמלה שס:

על הקודש: שוב ראיתי הג"ה בלפסי ח"ל יש מדליקין קודם הבדלה אחר סדר קדושה והראש"ד כתב שאין נכון לפשוט כן חסלה משום צרכי מאורי האש ואלו מדליקין הרי דאפי' צרכים האש לא נראה לו להקדים ההדלקה של חנוכה כי אין סברא שיצרך חסלה על מצוה התלויה בשל ואח"כ יצרך על עיקר צריאותו של האש ואפי' שאנו מדליקין אחר שכבר הדליקו נרות למגילה מ"מ לא צרכו עליהם משא"כ נ"ח והוא כעין סברא שכתבתי לענין צרכי הבדלה דהיאך יבדיל אחר שמירך על הנר כ והפסיק צרכי שלו את השבת והראש"ד נקט רטוחא ע"כ נלע"ד שיצרך חסלה על ההבדלה ואח"כ על הנ"ח. וצמח"ד פ' צ"מ כתב ח"ל ואע"ג דהדיר קודם וה"ל להקד הוא דר"מ מ"מ פרסום הנס עדיף חף לקדם עכ"ל (ע) דבר זה אין לו ביאור רבז אלא פ"ל הדומק וכבר כתב שם בגליון דבר זה אינו צשני נוסחאות של המדריך וע אין ללמוד שום דבר מדברים אלו והנלע"ד להלכה למעשה כצמחי הנס כי כבר נהגו צמחי נכסיות להדליק של חנוכה חסלה מ"מ מי שישיג בדברים כאלה ראו לו להס צמחי נרשט והדר להדליק ני"ח:

תרפב (א) בברכת מודים. דכולי מיילי דטענה הודאה מינה: ב. ב"י העתיק בשם א"ח דא"ל הרשעה צמיר"ק שהוא שם דבר אלא שהוא שם המואר לאו שהיא רשעה. עוד העתיק בנוסח ודיס צד עוסקי מורתך אע"פ שאין זה דבר והיפוכו מ"מ נתיסד ע"ש הפסוק ודיס הליטוי עד מחר ממורתך וכו': (ב) ז מחזירין אותו. וכן בכל יום שאין בו קרבן מוסף דלאו דאורייתא מינה: (ג) כששכח על הניסים כו'. נ"ל כ"ש בתפלה דאם שכח שיוכל לומר נוסח זה ועיין בס' (ד) אע"פ שאין מוסף כו'. הטעם דמ"מ יום הוא שנתחייב בתפלה מוסף וצמח"מ כתב בזה דאם לא אמרו מחזירין אותו וכ"כ צ"י דזהו לשיטת ראב"ה דס"ל דעכ הוה חובה כמו תפלה ערבית ולא דק מה דאוחה דיעה ק"ל אפ"ג דנחול אין מחזירין אותו מ"מ צשנת שיש בו מוסף מחזירין אותו והוא בכלל מ"ש צברק צ"מ ימים ז צהם מוסף מחזירין אותו וצמח"מ גם צשחרים ערבית ומנחה מחזירין אותו לדיעה זו ומוסף דנקט הוא לרצפחא דאע"ג דאין מוסף בחנוכה מ"מ קיקרי ימים שיש בו מוסף ועכ"פ יפה פסק צ"י דאין מחזירין דלא מקרי ימים שיש בהם מוסף אלא דיש בו מוסף מלד קדושת היום ההוא לענין אותה תפלה משא"כ צשנת חנוכה שיש בו

מחצית השקל

האי בחיריק פריח. כשעמדה עליהם יש לזלג תיבת עליהם. אא"כ אומר תל עמן כ"י בו פריח: ז סמין. ופריח כתב סחקי רצתך עדיף: י"א להודות כו' ול"ג ש"ל ימי חנוכה. פ"ש י"א הוא ימים אלו ואין מוזכרים חנוכה. וע"כ מ"א דיש להזכיר ולומר ימי חנוכה: (א"כ א) אע"פ כו' ב רמ"א י"א כששכח כו' כשנגיע להרחמן הוא יאמר כו' כי באור ה"ה כששכח בתפלה יאמר

תרפב הרשעה בטע"ף. ר"ל לאפוקי שלא לומר הרשעה בחיריק תחת הר"ש הוא שם דבר אלא קמין תחת ה' ראשונה וכן תחת השירין והעין, הר"ש תהיה נקודה בשורא ע"ש הפסוק (יחזקאל ג) מדרכו הרשעה הוא שם תואר להאומה. ופ"ח כתב לומר הרשעה בחיריק תחת הר"ש. בעל הניסים י"ל בימים ההם בזמן הזה. ולא ובזמן הזה כ"כ פ"ח ופריח. חשמונאי הוא יוחנן כ"ג ר"ל

שערי תשובה

[*] אומר על הניסים כו'. ועיין לעיל סימן חרצו שגם גר יכול לומר שששית לאבותיו כו'. ומ"ש אם נזכר באותה ברכה כו' ואם הזכיר השם יסיים הברכה ואין רשאי להחזיר כל שהוא באמצע תפלתו ואם החזיר הרי ברכה לבטלה, כ"כ בש"ח בשם מטה"הודו, וע"ש בשם הרדב"ז סימן תקפא שיכול לומר על הניסים או יפלה ריבוא בין ברכה לברכה. שאין כאן ברכה לבטלה, והפסק ופי לא הרי שהרי מפק הברכה היא. ונתב שכן ראוי לנהוג וכפנה"ג הביא דבר הרדב"ז בסתם, וכן דעת מצמדיהפלך. אך בבר"י סימן קפח גמגס בזה. צ"ש. וע"ש בשם מכתב לודו, פי ששכח עה"י והיה סבור שצריך לחזור והתחיל להחפול ונזכר ששעה בין שבאמת א"צ לחזור. יפסיק אפילו באמצע ברכה. ע"ש. וע"ש במ"י ששכח עה"י ונזכר שאים חסותו להחפיר לחזור ולהתפלל, צריך לכין לשם נובה וגב צריך שיהיה מכיר בצעמו שיכול לכין היטב בתפלתו מראש יתרו סוף, ואם יודע לחדש בה דבר ולא יסדר טוב לעשות כן, ע"ש. וכתח"ש בנוסח עתה שיאמר כו' חתום. ובפריח כתב לקרות בחיריק תחת הר"ש. ומ"ש להעבירט חוקי רצונך כתב הפריח שיהיה נכון לומר החוקי רצונך וכ"כ אבהיהם שכן הוא בטור רב טעויה וכ"כ מהר"ם הטובמבורג. ע"ש:

יא ובחתימה דיון לא יאמר ברוך אתה ה' על הגפן ועל (ו) פרי הגפן, דהא על כל פנים צריך להזכיר הארץ ין, לכך יאמר ברוך אתה ה' על הארץ ועל פרי הגפן, (ח) ואם אמר על הארץ ועל הפירות י' יצא דגפן נמי בכלל פירות הוא:

יב וצריך להזכיר בה מעין המאורע, כגון בשבת ² קודם כי אתה טוב ומטיב לכל יאמר: והעלינו לחוכה ושמחנו בבניינה ורצה והחליצנו ביום השבת הזה כי אתה טוב ומטיב לכל וכו'. וביום טוב יאמר ושמחנו בה חכרנו לטובה ביום הג' פלוני הזה כי טוב וכו'. ובראש חודש יאמר חכרנו לטובה ביום

ראש חודש הזה כי אתה טוב וכו'. ובחנוכה ובפורים (ו) אין מזכירין בה מעין המאורע, דעל הניסים הודאה היא ובברכה זו אין להם מקום להזכירם, שהרי אין אומרים בה לשון הודאה כמו בברכת המזון שאומר נודה לך וכו'. ואפילו לפי מה שכתבתי (בסי') שיש לומר בסוף אחר כי אתה טוב ומטיב לכל ונודה לך וכו', נאן כי שם אין שייך להזכיר כלום שהרי הוא אחר סיום הטוב והמטיב, ואין אומרים אותו שם אלא כדי שיהא מעין החתימה סמוך לחתימה: יא: * הג"ה ועיין לעיל סימן קפ"ס סעיף ו':

הגהות מוהר"א אונ"א

י' רכמו שכתבתי ברכת מיני הן פירות שבעת המינים מזכיר הארץ, והא הרין בין, שאין כניהם שינוי אלא שבין כשמוזכר הפרי צריך להזכיר בשם פרטי הארץ שבו נרלו הענבים, ובשאר מינים די שאמר פירות, אבל הארץ לעולם עומדת ובכולן יש לו להזכיר בחתימה על הארץ. יא: וכתב עליו בספר להם המדות ח"ל, והוא טעם דהוק כל שכן למה שנתבאר בדברי עצמו בסוף סי' קפ"ו בשבח על הניסים שאומר בהרהסן שאחר הטוב והמטיב, הוא הרין כיון שאי אפשר בענין אחר לא גרע משבת, ומפי עדיף לאומרו שם משלא לאומרו כלל. לכן ג"ל דשעמא רבין דלא פירש בירושלמי בהדיא לא אמרין שחיבו להזכיר אלא מה שהוא כתוב בתורה, דראש חודש מידא כתיב ובוים שמחתם וכו', אבל חטובה ופורים שאינם אלא תקנת נביאים וחכמים ליה לן למימר שהצריכו להזכיר כיון שלא פירשו כן בירושלמי להדיא, עיי"ש ברכות פ"ו סי' קל"ה.

א"ייה זוטא

(ו) הבי"ה פוסק להיפך דיאמר לכתחלה על הארץ ועל הפירות, ומן החימה על שיירי כנסת הגדולה שכתב בשם הבי"ה דפסק כלבוש, ועל כן הטיח על חכם אחד שהיה סבור על הארץ ועל הפירות עכ"ל. מ"ם אנו נוהגין כלבוש וכן הנוסח בשל"ה:

(ז) ב"חם המדות דף נ"ה כתב הטעם משום דבחנוכה ופורים אינו אלא תקנות נביאים:

מ"בבושי יו"ט

(ח) ואם אמר על הארץ וכו'. רט ין לא פירש ק אלא דמין דפלטמא דרעוואת הוא איהו שילנה יעשה אף לכפלה אכל הוא כמנ על לשון ראשון שכן פמא דבר, ומ"מ הכי מ"ע שלו לא הכריע: (ט) שם אין שייך וכו'. וכל זה דוסק, ועד למה יגרע משבת דסוף סימן קפ"ו, גם לשון הגהס מיימניו א"ל להזכיר וכו' ולחידה אינו שייך להזכיר, לכן ג"ל דשעמא מין שדחשלתו (פ"ו סי') לא פירשו שמזכיר אותו אלא ספמו ואמרו מזכיר יום

א"ייה רבא

על הארץ ועל הפירות עיי"ש. זה מן המימא דהכ"ס פסק להדיא היפך מלש"ס וכמו שהבאנו. ומיהו לדינא כבר נזכרנו דנקיטין בלש"ס וכדמומה שכן טהגין, וכן מלאמי באשדוה"ס דף קל"ה (עמיה שטן) שכן טהגין הטולס:

(סעיף יב) כ קודם כי אתה טוב וכו'. מימי פמהמי למה אין מזכירין קודם וזנה ירושלים כמו נצרכה המזון דהא נצרכה זו מעין נצרכה המזון הוא, דדוסק ליישב והרמב"ם סוף פ"ג מהלכות נצרכות כמנ זה לשונו, אומר מעין קדושם היום כדרך שמוזכר נצרכה המזון עכ"ל, משמע כדברי, וכן מלאמי בספר לדה לדריך דף נ"ט (משמך ראשון כלל ג פרק מן זה לשונו, קודם וזנה ירושלים עירך, כי אתה טוב ומטיב לכל עכ"ל, ואף שכמנ אפ"כ ביום טוב ור"ם זכרנו לטובה ביום פלוני זה כי אתה טוב וכו', י"ל דקמ"ל דלס שכת ולא הזכיר קודם וזנה ירושלים דהרשות להזכיר קודם כי אתה טוב וכו', כמו דקמ"ל בסימן קפ"ס (סעיף ו) נצרכה המזון דלס שכת אומרו קודם הטוב והמטיב לאפוקי אפ"כ דלא. ואפשר נמי שזה כוונת הסוד ופוקסיס דמלאפא פסיקתא נקטו קודם כי אתה טוב וכו', וזלמא לכפלה לריכין להזכיר קודם וזנה, דדוסק ול"ע. כתב מג"א (סי' יט) ולס לא הזכיר יא:

כא שם אין שייך וכו'. בלמס פמודות דף נ"ה (אום קלה) השיג על הלש"ס דלמה יגרע משבת דסוף סימן קפ"ו יח. גם לשון הגהס מיימניו (פ"ג אום ג) שכתב אין לך, לא משמע כדבריו, דלדבריו אינו מזכירו הוה ליה למימר, ופירש הלמס פמודות טעם אפר משום דטענה ופורים לא מזכרו נצרכה וזניה אלא פקמנ נביאים לכן אין

הגהות והערות

(ט) אפנה בדרכי משה הארוך כתב להדיא בשם הבי"ה דקאי על החתימה, וצ"ע ין נראה כוונתו דהרמ"א שלא כתב כלום על דברי המחבר משמע דס"ל כהמחבר דיכול לומר איהו שירצה. ולפי"ז משי"כ לקמן אבל הוא כתב וכו' היינו הרמ"א בד"ם הארוך שהביא כן בשם הבי"ה, ואולי הוא ט"ס וצ"ל הבי"ה כתב. ועיין דברי חמודות אות כ"ג: יח דגיכ אומרה אחר הטוב והמטיב:

יג אם אכל משבעה מעשה קדירה מונו דברים שצריכין אחריה ויאמר ברוך אתה ה' ו פרי הגפן ועל הענין וע וחותם ברוך אתה ה' ועל הפירות, מקדים שהם חשובים דיינו וע על גב שהוא שלישי ושני לארץ בהרא, ין

הפירות אפילו יש בה חתימה בשתיים, דהכי והגפן והפירות יבולין ה אבל פירות משבעת ואגוזים וכיוצא בהם, התפוחים ואגוזים שג

לכך בורא נפשות רבו אבל תפוחים ושתה שלש ואומר על הגפן, רבות אינו פוסד היין מקום בברכת (בענין) רבות, לפיכך צריך י

הגפן יב, וכל שכן א או אכל פירות משבע ואחת ברכתו ואין או בשל חבירו, והוא הדי המינים, אף על גב ד פוטרת את הבשר וא סועדים הלב כמו הו

וצריך יד כבר ידעה הענינו והאחרונה מעין ברכתה הראשונה בוי הגפן ועל פרי הגפן, ו

יא: * ולא מפני שמעין י הארץ ועל פרי הגפן, אבנ בו החמשה מינים, והכי ו אם הניבנה עם הלביבת

מזכירין אומן ע"כ וזנ מרובעצור"ג (דפוס סלא) לשון אין לך. ולקמן סי נמכ (סעיף י) כב וחזותם ויג קן ואגודה